

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik I.

V Ljubljani 1. oktobra 1900.

Št. 18. 19.

Naša „Zveza“.

Slomškova zveza je zasnovana! — Ko bi zadnji slovenski katoliški shod ne imel drugega uspeha, kakor da je pripomogel vresničiti krščansko organizacijo učiteljstva in v „Slomškovi zvezi“ združil vzgojitelje svetnega in duhovskega stanu k skupnemu, složnemu delovanju v prosep našega šolstva, bil bi že vsled tega pomenljiv. Naše društvo v organizaciji učiteljstva na Slovenskem nikakor ni „peto kolo“, ali pa nek „nebodigatreba“, kakor ga smatrajo liberalni nasprotniki, temveč velevažna vstanova, katere pomen se je opetovano povdarjal na katoliškem shodu in se bode še jasneje pokazal v bodočnosti. Kako potrebna je bila „Slomškova zveza“ za naše sedanje slovenske razmere, priča radosten odmev, ki ga je našel oklic pripravljalnega odbora ne le pri duhovnikih temveč tudi pri vseh dobro-mislečih učiteljih in učiteljicah. Naš prvi nastop dne 10. septembra ni bil skromen osnovalen shod, temveč navdušen in krepak pojav krščanskega mišljenja med učiteljstvom. Ta pojav nam jamči, da „Slomškova zveza“ ni mrtvorojeno dete, temveč da se bode z božjo pomočjo krepko razvijala in razširjala po vseh krajih naše slovenske zemlje. — Začetek je storjen; a zapričeto delo je treba vstrajno nadaljevati. Organizacijo je treba izpopolniti z snovanjem okrajnih podružnic, ki bodo centralno društvo podpirale. Upamo, da bodo vsi vdeleženci katol. shoda vneti in vstrajni razširjevatelji „Slomškove zveze“.

Shod.

Po napovedi se je vršilo zborovanje prvi dan katol. shoda ob 3. uri popoldne v veliki dvorani „Katoliškega doma“. Ker je bilo slišati o nameravani demonstraciji nasprotnikov, dovoljen je bil vstop le proti vstopnicam. Vdeležencev je bilo 143. Med njimi je bilo več profesorjev srednjih šol: dr. Svetina, dr. Ilesič, dr. Marinko, dokaj učiteljev, dasiravno so imeli na Štajerskem in Goriškem šolski pouk in so nekateri zastopniki le težko dobili dopust. Mnogoštevilno so bile zastopane gospodične učiteljice. V imenu katol. češkega učiteljstva je bil prisoten g. nadučitelj Kadlčak, v imenu katol. narodne stranke predsednik drugega slov. katol. shoda dr. Šusteršič. Tudi akademiško društvo „Danica“ je pokazalo simpatije za našo „Zvezo“ s prisotnostjo svojega predsednika in nekaterih drugih članov.

Sklicatelj g. učitelj Jaklič pozdravi zborovalce in jih pozove, da si izvolijo predsednika. Z vzklikom je bil izvoljen g. Jaklič, zapisnikarjema pa gospodična Fatur in g. Julij Slapšak (Živio-klici).

Učitelj gospod Jaklič v daljšem govoru razlaga namen in bistvena načela „Slomškove zveze“ in hkrati zavrača lažnjive trditve nasprotnikov. Njegov govor se je glasil tako: V imenu pripravljalnega odbora vse najiskreneje pozdravljam, zlasti pa vas, svoje tovariše in tovarišice, zato, ker se niste udali terorizmu ljubeznjivih tovarišev iz liberalnega tabora ter se ne sramujete pokazati, kaj da smo, namreč: slovenski učitelji, pa tudi katoliški učitelji. Malo nas je, a odkrito povem, da vas niti toliko nisem pričakoval, ker poznam razmere v deželi. Le pogledjmo! V vseh zastopih, kateri odločujejo o usodi učiteljstva, imajo absolutne večine liberalci; zato so postali naši tovariši liberalnega mišljenja prešerni in nadtuti ter se smatrajo absolutne gospodarje v našem stanu. Vsak pojav med učiteljstvom, ki meri na to, da se pokaže slovensko učiteljstvo kot učiteljstvo katoliškega naroda, prekričé in nositelje katoliških idej med učiteljstvom osmešijo podtikajoč jim umazane namene. Tega terorizma ne prenese vsak, raje prikriva svoje mišljenje in z nami čuti skrivaj. Močnih natur ni! V naših vrstah je doma boječnost in malosrčnost! Upam pa trdno, da vaš lepí vzgled, spoštovane tovarišice in ljubi tovariši, vlije našim malosrčnim in boječim tovarišem svetega poguma, da bodo premagali strah in sram, ter poslej neustrašeni se potegovali za katoliška načela tudi na polji vzgoje in pouka, za ona načela, ki jih je precizoval prvi pedagog našega naroda, dični naš Slomšek, katerega ime nosi naše društvo. (Slava!) Zato še enkrat pozdravljeni, ve tovarišice in vi tovariši! Pozdravljeni pa tudi vi, sotrudniki naši pri vzgoji in poduku, gg. kateheti. Vaša navzočnost svedoči, da hočete z nami delovati složno za ena in ista načela (Klici: Hočemo!). Prav tako! Spoznajmo se, ljubimo se in podpirajmo se! (Navdušeno odobravanje.) Pozdravljam pa tudi vas, častiti somišljeniki, ki ste prihiteli na naš shod. Vaša navzočnost pa priča, da tisti slovenski učitelji, ki se borimo za svobodno krščansko šolo in svobodno krščansko učiteljstvo, nismo tako osamljeni, kakor bi rad videl naš nasprotnik. To nam daje pogum, saj vidimo, da bomo imeli v bodoči borbi za krščansko šolo in stanovsko pravico krepko oporo tudi v naših somišljenikih izven stanu. (Gotovo!) Trnjev je pot, katerega smo nastopili, pa to nas ne plaši! Stara, pa večno mlada in zmago-

valna krščanska ideja je nam porok, da zmagamo. Borba bode brez dvojbe huda in strastna, toda te se ne bojimo, ker se borimo za pravično stvar, podpiral nas bode sam božji Učenik in nam dal konečno zmago. Tovariši, bodimo srčni in stanovitni. Iskreno želim, da bi današnji shod rodil obilo dobrega. Naj bi bili sklepi, ki jih bomo danes naredili, trden temelj, na katerem bode zgrajena krščanska in narodna šola.

Predno začnemo zborovati, zdi se mi primerno in potrebno podati nekaj misli in načel, katerih se držimo učitelji, ki stojimo pod Slomškovi praporom. Ne zaradi vas, častiti somišljeniki, ampak zaradi onih naših tovarišev, ki iščejo podatkov in resnice o našem gibanju in naših smotrih iz „Učit. Tovariša“ in celó iz „Slov. Naroda“, in še menijo, da so ona poročila resnična. Morda bode ta ali oni vendar spoznal, da je treba piti čisto vodo pri viru, ne pa v mlakužah.

Program, katerega misli zastopati „Slomškova zveza“, smo priobčili v prvi številki „Slov. Učitelja“ in katerega, tako upam, ste po večini prebrali. Zato ga ne ponavljam v vsej podrobnosti, ampak ponovim jedno:

Naš program je narodna in krščanska šola in tako tudi učiteljstvo: narodno in katoliško ne samo po imenu, ampak tudi po srcu in duhu, katoliško ne samo doma za pečjo, ampak tudi v javnosti. (Vsestransko odobravanje.)

Ta program, ki ga mora odobriti vsak pravi Slovenec, ima mnogo nasprotnikov, ki se rekrutirajo iz liberalnega in demokratskega tabora. Ti so vrgli mej svet množino fraz, ki naj zatemne jasnost našega programa, naslikali so grozen babbav duhovniške nadvlade nad učiteljstvom, ki naj spravi vsakega količkaj svobodoljubnega učitelja v nasprotje temu programu.

In tukaj priznam, da je velika večina slovenskega učiteljstva nasprotna in deloma, sodeč jih po „Učit. Tovarišu“, sovražna temu programu. Morda iz prepričanja? Jaz dvomim. Velika večina frazam verjame iz nevednosti in naivnosti in jih sprejemlje kot čisto resnico. Zlasti poudarjajo, da zahtevajo škofje nadvlade duhovščine v šoli, in slikajo to takó, kakor bi bil potem vsak učitelj pod vednim nadzorstvom duhovnika v šoli, doma in zunaj, a tega nihče ne zahteva. Naši škofje so samo zahtevali garancijo, da se katoliški otroci podučujejo v katoliškem duhu. In vendar manj niso mogli zahtevati, saj so vendar katoliški škofje. In s katoliškim duhom mora biti vendar prešinjeno tudi učiteljstvo katoliških otrok. — Duhovščina hoče učiteljstvo zaslužniti, je drugi „schlager“, in ljudje beró, kimajo in verjamejo. In za dokaz jim pripovedujejo resnične dogodke, pa tudi bajke, kako se je nekda j godilo, ko so duhovniki gospodarili v šoli in z učiteljstvom.

To je bilo morda nekda j, in to nikdar več mogoče ni. A takrat je bilo to naravno. V svoji hiši sem jaz gospodar! V šoli gospodarijo ustanovitelji šol danes in takrat, ko so šole ustanavljali duhovniki in nihče drugi, so bili vendar duhovniki tudi gospodarji v njih. Ali ni to naravno? Duhovniki so naučili kake mežnarje branja in pisanja in so jim potem izročali v poučevanje vaško deco. Seveda so morali biti taki učitelji podložni duhovnikom, svojim gospodarjem, saj niso imeli dovolj izobrazbe niti dohodkov, da bi mogli delovati in nastopati svobodno.

A tako stanje šol in učiteljstva ni več mogoče. Vzpričo izobrazbe učiteljstva je dandanes učiteljski stan ravnopraven z duhovskim in dandanes ni duhovnikov, ki bi hrepenili po osebni nadvladnosti nad učiteljstvom, ako je pa kateri med njimi tak, je zaostal za duhom časa, niti ne ume svojega poklica. Pripoznavam, da se dobé oblasti željne osebe tudi med duhovništvom, kakor se dobé take neznosne osebe tudi v drugih stanovih, ki hočejo, da se jim vse vklanja, vendar se iz tega ne sme sklepati na cel stan. Veliko se vpije, kako je učiteljstvo preganjano od duhovnikov. Tu in tam gotovo, toda vprašam vas, ali morda zaradi stanu kot takega? Ne! Ampak osebni razpori so navadno povod takim zakotnim napadom od te in one strani. Čudno pa je, da tisti, ki imajo navadno polna usta o duhovnikih kot preganjalcih učiteljstva, navadno molčé in klonijo modre glave do črne zemlje pred raznimi mogotci, ki tudi dostikrat preganjajo tega in onega učitelja. Mi hočemo svobodno učiteljstvo in enakopravno z drugimi stanovi. Osvoboditi se hočemo zlasti one birokratične môre, ki zamori vsak svoboden polet učiteljskega duha.

„Freie Schule und freie Lehrerschaft“ doni dandanes vse vprek. Da! Svobodna šola, toda ne v tistem smislu, kot povdarjajo jungovci, namreč brezverska, zakaj taka šola pri nas ni svobodna, ampak hinavska. Svobodna šola je za naše katoliške otroke samo ona, ki izobrazuje katoliške otroke v katoliškem duhu. Zato hočemo svobodno krščansko šolo in svobodno krščansko učiteljstvo.

Žal, da se pri nas pod imenom svobodna šola in svobodno učiteljstvo razume vse kaj družega. Pri nas hočejo s tem imenom liberalno učiteljstvo in sicer liberalno v smislu „Slov. Naroda“. Svobodna šola in svobodno učiteljstvo je pri nas bojni klic na borbo proti verskemu vplivu v šoli in proti duhovščini, toda ne v korist učiteljskega stanu, ne v blagor slovenskega ljudstva, ampak samo v korist neke klike, tako imenovane slovenske liberalne stranke, ki brez pomoči učiteljstva pri sedanjih razmerah brez moči in upliva zgine s pozorišča.

Da je tak boj, svedoči „Učiteljski Tovariš“, zrcalo učiteljstva v nasprotnem taboru.

Torej boj z duhovščino, to naj bode α in ω vsega delovanja učiteljev. Za tak boj mi nismo, ker ni v korist slovenskega naroda, niti v korist učiteljstva.

Več drugih značilnih dogodb v ravnokar minoli dobi je pospešilo razdor. Naša organizacija se je začela z ustanovitvijo „Slov. učitelja“ in ustanovitvijo „Slomškove zveze“ se nadaljuje.

Seveda, to našim tovarišem, ki so mislili, da imajo vse učiteljstvo v žaklju in vedno pripravljeno na razpolaganje liberalcem, ni bilo všeč in pričeli so ljubeznivo gonjo seveda v imenu svobode. Kako umevajo svobodo mišljenja, vidimo v zadnji številki „Tovariša“, kjer se tovariš Kosi — ki pa ni v našem taboru — opravičuje zaradi svojega nastopa v Mariboru, ki je zagovarjal svobodo učiteljstva gledé udeležbe učiteljskih duhovnih vaj.

Ondi se bere v dostavku uredništva nekako po domače povedano: „nihče ne sme misliti in delati drugače, kakor mi kolovodje ‚Zveze‘ in ‚Tovariša‘ hočemo.“ Seveda še nekateri s tako svobodo prav dobro shajajo. Nam, ki smo se obrnili proti „Zvezi“ in „Tovarišu“, podtikajo vse mogoče umazane namene, samo tistih ne, katere res imamo.

Naši prijatelji nas poznajo in tem se ni treba opravičevati, nasprotnikov pa itak ne prepričamo. Samo na nekaj hočem namigniti, ker se mi zdi, da neče nihče videti, kakšno hinavščino uganjajo tisti naši kolegi v liberalnem taboru, ki nam očitajo, da smo zaradi dobička takega mišljenja in da zaradi materijelnega dobička hodimo k duhovnim vajam.

Sedaj pa glejte! Ali moremo mi pričakovati kakih posebnih koristi? — Ne, liberalci niso tako neumni, da bi nas zaradi našega naziranja protežirali, tako neumni so k večjemu naši ljudje, ki podpirajo tudi ljudi nasprotnega mišljenja.

To sem hotel pokazati, da ljudje, ki imajo najtesnejše zveze z najupljujejšimi liberalci, nam očitajo zaradi našega mišljenja dobičkarstvo. Dobičkarstvo je morda na njihovi strani, ako pa to ni, je pa tako govorjenje gotovo grda hinavščina. Še marsikaj bi vam lahko povedal, toda čas je kratek, zato ponovim:

Naše stališče je versko in narodno stališče. To stališče je bilo tudi prvega slovenskega pedagoga, nepozabnega nam Slomškega. V njegovem duhu bomo delovali na polji slovenskega šolstva, ker smo prepričani, da tako najbolje koristimo slovenskemu ljudstvu, za katero moramo delati in živeti. (Navdušeno odobravanje.)

G. dr. Gruden pozdravi shod v imenu slovenske duhovščine. Potrebovali smo že davno takega shoda. Tisto krščansko učiteljsko gibanje, ki se javlja drugod po Avstriji, mora zapluti tudi v nas. Duh časa dela na to, da razdruži učiteljstvo in duhovščino. Pri tem pa stavi učiteljstvo v službo liberalnih namenov. Govornik pozdravlja slogo med učiteljstvom in duhovščino, ker je obojemu ista smer — krščanska vzgoja!

G. nadučitelj Kadlčák, burno aplavdiran, prinaša pozdrave od katol. učiteljstva iz Moravske, iz zemlje Ciril-Methodove. Katoliki vseh strok so bratje povsod. Slovanstvo brez krščanstva ne more obstati. Pozdravi zavedne slovenske krščanske učiteljice. (Burni klici: Živele!) Taki, kot vaši, so tudi naši liberalci. A to je neslovenska židovina! (Gromovito odobravanje!) Proti tej se je boriti. Vaš Slomšek je dejal: narodnost in vera se ne dasta ločiti! V tem smislu si prisezimo zvestobo: podpirajte vi nas, mi vas! Zdar Buh!

Akademik g. Remec poudari v ime kršč. mislečega dijaštva, da je tako številna vdeležba pri osnovalnem shodu „Slomškove zveze“ mogoča le vsled prepričanja, da tako kot doslej ne gre naprej. Spoznanje, da so vsi sinovi enega in istega naroda slovenskega, vsi otroci ene in iste, edino-prave sv. katol. Cerkve — je združilo slovenske, dobromisleče učitelje in vzgojitelje. Ne gre se za osebne koristi, marveč za krščanske ideale v odgoji. Ko zmagajo ti, zmaga Bog, ko zmaga Bog, zmagamo mi! (Dobro — živioklici! Živio kršč. akademiki!)

G. Zorè konstatira: narodno-napredni učitelji so si z izjavo v „Uč. Tovaršu“: da se mora biti boj med duhovščino in učiteljstvom toliko časa, dokler ne podleže ali ta ali oni stan — postavili spomenik brezmiselnosti, kajti udeležili so se proslave stoletnice Antona M. Slomškega. (Mejklici: K Strossmayerju so tudi šli!)

Izraža željo, da bi liberalni učitelji spoznali, da so ničeve marionete skrivnih moči, ki rujejo zoper prestol in oltar.

Predsednik Jaklič prebere pozdrave osnovalnemu odboru; na prvem mestu smo čuli pismo ljubljenca slovenskega ljudstva in nesebičnega prijatelja učiteljev, knezoškofa dr. Ant. Bon. Jegliča:

Š k o f o v o p i s m o.

„Slomškovo zvezo“ prav pristrčno pozdravljam, želim Božjega blagoslova vsem onim pogumnim učiteljem in učiteljicam, ki se vkljub silnemu pritisku in neprestanemu javnemu sramotenju ne bojé spoznati svojo vero v Boga in hočejo tudi učiteljsko svoje življenje po tej veri uravnati. Le naprej na začetem potu, le naprej, Vi pravi prijatelji katol. slovenskega ljudstva! Bog je z Vami, kdo bo zoper Vas! Prilagam 200 K za zvezine namene.

† Anton Bonaventura, škof.

Prišlo je mnogo brzojavnih in pismenih pozdravov od strani slovenskega učiteljstva in prijateljev šole. Burno je bil pozdravljen pozdrav dr. Medveda iz Maribora.

Tovariš J. Novak prebere pravila „Zveze“, ki se vladi predložé v potrdilo.

Članov se je doslej oglasilo: iz kroga učiteljic in učiteljev 100, 6 profesorjev, 35 katehetov, 6 ustanovnikov in več podpornih udov.

Sledila je volitev v odbor. Izvoljeni so bili po predlogu g. naduč. Ranta sledeči gg. in gdč.:

Fr. Jaklič, J. Novak, J. Čenčič, I. Bajec, Fr. Tomažič; Antonija Štupica, Pavla Krušič, Holzinger pl. Weidich, R. Vižintin. Izmej katehetov: Fr. Oswald, Ant. Kržič, dr. Jož. Gruden.

Ta odbor velja za pripravljalni odbor, dokler se pravila ne potrdé. Potem pa po § 51. društvenih pravil za društveni odbor za dobo enega leta.

Šolstvo na drugem slov. katol. shodu.

Seja šolskega odseka se je vršila v torek 11. septembra v „Katol. domu“. Predsednikom je bil izvoljen veleč. g. Lambert Einspiller, kanonik v Celovcu, podpredsednikoma kanonik dr. Karlin in c. kr. učitelj Ivan Vogelnek, zapisnikarjema župnik Treiber in g. Mirka Holzinger pl. Weidich iz Gorice.

V odsotnosti g. predsednika L. Einspillerja otvori g. kanonik Karlin ob 10. uri dopoldne zborovanje. Velika dvorana „Katol. doma“ je bila natlačeno polna. Predsednik pozdravi zborovalce in pozove poročevalca dr. Josipa Grudna, da utemeljuje predlagane resolucije o „ljudskih šolah in učiteljišćih“. Njegovo poročilo se je glasilo tako:

Slavni zbor! Za sedanje razmere jako kočljivo nalogo mi je naložil pripravljalni odbor katol. shoda poverivši mi poročilo o ljudskih šolah in učiteljišćih. Kočljiva je ta naloga že zato, ker nam naši nasprotniki kratkoma odrekajo zmožnost in kompetentnost razpravljati o šolskih zadevah in sicer meni in — vam. Meni, ker se ne morem izkazati z zrelostnim izpričevalom kakega c. kr. učiteljišća in ne pripadam tisti organizovani učiteljski

„Zavezi“, ki si danes na Slovenskem prisvaja monopol za razsojevanje šolskih zadev, in vam, častiti zborovalci, ker ste gledé strokovne pedagogiške naobrazbe večinoma na isti stopinji kakor jaz, ali pa še na slabšem. Ker se na katoliškem shodu ne zbirajo samo patentovani šolniki, temuč tudi duhovniki in prosto ljudstvo, zato pravijo naši liberalci in jungovci, da šolsko vprašanje ne spada pred ta forum. Vsem pa, ki bi se drznili o njem vendar kaj govoriti, je njihovo glasilo že naprej vtisnilo znak „političnega klovntva“ in „pouličnega frazerstva“.

Kaj naj odgovorimo nasproti tem ostrim rekriminacijam? Naš odgovor bodi kratek in jasen! Ker vzdržuje ljudstvo s svojimi žulji šole in učiteljstvo, ker mu izročuje v odgojo svojo deco, zato zahteva zase pravico, da tudi samo določuje, kako bodi vravnano naše šolstvo in kakšen bodi njegov vzgojni smoter. To je njegova naravna, nepobitna pravica! In ako se na katol. shodu zbere v ogromnem številu slovensko ljudstvo, da se posvetuje o svojih javnih zadevah, potem bode pač ta shod imel pravico načrtati svoje zahteve gledé vzgoje in šolstva. — Kar se mene tiče, nočem tu zagovarjati svoje zmožnosti, akoravno bi smel opozoriti, da takemu, ki se je okoli 20 let potikal po raznih šolah, nižjih in višjih, šole pač ne morejo biti španske vasi, prisvajam si pa kompetentnost govoriti o tem vprašanju kot zastopnik sv. cerkve, ki ima tudi varovati svoje pravice pri vzgoji mladine.

Pri razmotrivanju šolskih vprašanj se ne bomo spuščali v posameznosti. Ni nam mar narekovati učiteljstvu učne metode ali določati, kako se naj posamezne tvarine obdelujejo, — vse to so notranje šolske vredbe, ki jih drage volje prepuščamo strokovnjakom. Mi, vdeleženci katol. shoda, hočemo gledé šolstva določiti le to, kar nam narekuje zdrava pamet in naše, versko prepričanje.

Za nas katolike najvažnejšega vprašanja se dotika prva resolucija ki zahteva za katoliške otroke katoliške javne šole in zboljšanje sedanjega ljudsko-šolskega zakona. Znano vam je, častiti zborovalci, da je sedaj veljaven šolski zakon „mejverski ali interkonfesionalen“. Katoliki prav nič ne dvomimo, kako nam je o njem soditi, ker je bil ta zakon že od najkompetentnejše strani, od sv. očeta Pija IX. in avstrijskega episkopata obsojen. — Prav rad sicer priznavam, da doslej mi na Slovenskem nismo tako živo občutili pogubonosnega vpliva šolskih postav, kakor po drugih deželah n. pr. v Nižji Avstriji. Naše ljudstvo je namreč v celoti katoliško, zato pri nas v šolah niso mešani otroci različnih verstev, tudi naše učiteljstvo je katoliško in je bilo vsaj do novejšega časa dobrega duha. Priznavamo, da tudi šolska berila gojé verski čut in versko prepričanje. Zaradi tega še naše šole niso izgubile popolnoma vsega verskega značaja kakor drugod. — Toda to so slučajnosti, na katere se ne smemo opirati, zlasti zato ne, ker je tudi na Slovenskem vedno močnejši tisti tok, ki skuša pod lepodonečim geslom „svobodna šola“ izpodriniti v šoli vsak verski vpliv. Namesto mejverske, „interkonfesionalne“, se hoče napraviti brezverska šola. Znani Dittes je naravnost rekel, da je sedanja šola le postaja na poti

do konečnega cilja — brezverske šole. — Nasproti tem nakanam moramo mi katoliki povdarjati svoje zahteve in svojo pravico do katoliških javnih šol. Take šole sme z vso pravico zahtevati krščansko ljudstvo, ki jih vzdržuje s svojim denarjem, take šole mora zahtevati cerkev vsled svoje od Boga ji izročene učeniške službe.

Zahteva po verski šoli nikakor ni neka strankarska zadeva, ki se danes povdarja, a jutri lahko opusti, temuč tako globoko sega v ves sestav krščanske družbe, da katoličani nikdar ne bodo šli preko nje na dnevni red. Dobro je označil pomen šolstva za kršč. družbo sv. oče Leo XIII. rekoč: Šolsko vprašanje je za krščanstvo v nekem posebnem delu človeške družbe, vprašanje za življenje ali smrt.“ Zato moramo tudi mi uvažujoč važnost dobrega šolstva, zopet in zopet zahtevati to, kar nam je liberalizem odvzel, namreč našo krščansko šolo. — Dobro mi je znano, da so v nekaterih krogih zlasti učiteljskih o tako zvani „verski šoli“ razširjeni popolnoma napačni nazori. Komaj se ta beseda izgovori, si že marsikdo naslika strašno pošast. Z versko šolo se zlasti stika znak nazadnjaštva in nevednosti. Pod tem pojmom razumevajo nekateri, da traja učna doba šest mesto osem let, da se ustanavljajo po deželi le enorazrednice mesto več razrednic, da se zagovarja poldnevni pouk itd. Temu nasproti moramo izjaviti, da katoličani z verskega stališča zahtevamo le zakonito poroštvo za versko vzgojo naše mladine. Vse druge zadeve vravnajo si posamezne občine oziroma dežele z ozirom na svoje potrebe. — Kako vspéšno pa se lahko razvija šolstvo na verski podlagi, svedočijo nam jasno krščanske šole v Franciji, katere obiskuje nad polovico francoske mladeži, in ki so ravno letos pri pariški svetovni razstavi dobile 57 odlikovanj.

Zdelo se mi je potrebno, častiti zborovalci, malo obširneje govoriti o prvi resoluciji, ker se mi zdi zelo važna. Druga resolucija nam kaže pot, kako moremo svoje želje vresničiti. Šolske zadeve vrejata državni in deželni zbor. Raz mere v državnem zboru so bile doslej take, da nam od tamkaj ni bilo mnogo pričakovati. Krivo je bilo temu morda tudi to, da so bili doslej v njem zastopani le bolj privilegovani stanovi. Upajmo, da se bodo potem, ko temeljem splošne, direktne, tajne volilne pravice ljudstvo pride do veljave, tudi v tem oziru razmere zboljšale.

Naša ustava pa dovoljuje gledé šolstva precej avtonomije posameznim deželam. Koliko upanja imamo mi kot katoličani in Slovenci tem potom doseči svoje namene, nočem razmotrivati. Naj bi se šolsko vprašanje pri izbiri poslancev ne smatralo brezpomembnim!

Kjerkoli državne ustave ne dajo zadostnega porošstva za krščansko vzgojo, nastopiti morajo katoličani pot samopomoči in si ustavnjavljati svoje lastne zasebne šole. Lep zgled katoliške požrtvovalnosti nam v tem oziru dajejo Francozje in Belgijci, ki poleg državnih brezverskih šol z ogromnimi stroški vzdržujejo svoje lastno krščansko šolstvo. Tudi mi Slovenci smo navezani natakó samopomoč v dvojnem oziru, verskem in narodnem.

Da ohranimo čisto verski značaj naših šol, si moramo pomagati z zasebnimi redovnimi šolami. Ni naš namen šolstvo poklerikaliti in z redovniki ali redovnicami izpodriniti svetno učiteljstvo. Mi smatramo svetni učiteljski stan potrebnim in opravičenim in priznavamo, da, ako je krščanskega mišljenja, tudi lahko veliko stori za pravo versko vzgojo mladine. Vendar so nam redovne šole zlasti v sedanjih časih, ko se skuša šolstvu popolnoma vzeti verski značaj, vzor dobrih šol. Zaupanje pa, ki je ima ne samo prosto ljudstvo, temuč tudi razumništvo do redovnih šol, pa nam jasno kaže, kako bi morale biti vravnane tudi javne šole, da bodo ugajale željam katoličanov.

Na samopomoč smo navezani tudi v narodnem oziru. Tukaj deluje vspešno družba sv. Cirila in Metoda, ki je že marsikatero važno postojanko zgradila ob naši narodni meji, da zajezi naval, ki nam preti od tujstva na severu in jugu. Veseli nas pa zlasti tudi to, da nam družba v osebah nastavljenih učiteljic — v šolskih sestrah daje poroštvo dobre verske vzgoje. — Tudi gledé učiteljišč smo že vspešno nastopili pot samopomoči. Dve ženski učiteljišči že delujeta. Ono v Mariboru pod vodstvom č. g. šolskih sester ima že pravico javnosti. Naj bi jo tudi ljubljansko zasebno učiteljišče pri č. m. uršulinkah kmalu pridobilo! — Na prvem slovenskem katoliškem shodu se je obširno razpravljalo vprašanje, ali naj se preje osnuje učiteljsko semenišče ali pa katol. pripravnica. Prvo se je smatralo nujnejšim. Zato se je osnovalo društvo „Pripravniki dom“ pod predsedstvom ravnatelja c. kr. učiteljišča v Ljubljani g. Fran Hubada, pri katerem zlasti marljivo deluje g. prof. Anton Kržič. Društvo ima danes 20.000 kron premoženja in že sedaj podpira revne pripravnike. Naj bi se to prekorisno društvo navzlic mnogim drugim ustanovam, ki jih moramo Slovenci vzdrževati, ne pozabilo, temuč tudi v bodočnosti vstrajno podpiralo, da se more kmalu lotiti izvrševanja svoje važne naloge!

Peta resolucija se tiče protiverskih struj, ki so se v zadnjem času začele pojavljati med učiteljstvom. Tudi o teh je treba izpregovoriti na katoliškem shodu. Kajti poroštvo dobre vzgoje bodemo iskali v prvi vrsti pri o sebi izgojiteljevi. Versko-nravno gotovo ne bode vzgojeval tisti učitelj, ki je veri in cerkvi sovražen. Zato nasprotuje protiversko gibanje med učiteljstvom celo sedanjim šolskim zakonom. Da pa med učiteljstvom res vladajo take protiverske struje, mi pač tu ni treba dokazovati. Spominjam le na lanski shod štajerskih jungovcev, ki se je izrekel za popolno ločitev cerkve od šole (oziroma, naj se izključi veronauk) in na pisarenje „Učit. Tovariša“ v istem smislu. Ta list si je vzel za program hujskati učiteljstvo proti cerkvi in duhovstvu in se je v eni zadnjih številk celo povspel do budalostne trditve, da preje ne bo miru, dokler eden teh dveh stanov ne izgine raz površje zemlje. — Zato je bil že skrajni čas, da se je pri nas zasnivala krščanska organizacija učiteljstva. Ravno v tej dvorani je bil večeraj osnovalni shod „Slomškove Zveze“. Vdeležba pri shodu in vnema za to „Zvezo“ nam daje najlepše upe za bodočnost. Že sedaj se je vpisalo okoli 90 učiteljev in učiteljic, katero število se bo gotovo kmalu pomnožilo. — Tudi „Slovenski Učitelj“, ki je komaj pred nekaj meseci prvič ugledal beli

dan, se tiska sedaj v tisoč izvodih, od katerih se ga razpošilja nad 400 med učiteljstvo in pripravnike.

Za nas Slovence vitalnega vprašanja se dotika zadnja resolucija, ki zahteva za Slovence slovenske šole. Dasiravno nam to pravico priznavajo državni osnovni in šolski zakoni, se nam vendar v tem oziru zlasti na Koroškem godé vnebovpijoče krivice. Vse zahteve slovenskih občin pa se dosledno prezirajo in v nemških šolah se naša mladina zistematično potujčuje. Take krivice moramo tudi z verskega stališča obsojati kot rop naše lastnine. Izjava kat. shoda bodi plamteč protest proti tujemu nasilstvu.

Častiti zborovalc! Iz mojega poročila ste izprevideli, da predlagane resolucije zadevajo za nas Slovence najaktuelnejše točke šolskega vprašanja. Da te šolske zadeve uredimo, oziroma o njih se izjavimo, imamo pravico in dolžnost. Zato slavnemu zboru priporočam predložene resolucije, da jih vzprejme, oziroma izpopolni.“

Besedo poprime g. katehet Ivan Smrekar in predlaga, naj bi se pri resolucijah tudi oziralo na društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani. Obširno popisuje korist tega društva. Predlog, katerega podpira tudi monsignor prof. Tomo Zupan, se sprejme. G. dr. Pavlica razjasnjuje nekatere predsodke proti verski šoli in povdarja, da smo tudi mi za svobodno šolo zlasti napram birokraciji in nočemo kršiti avtonomije šolstva. Spodbuja, naj bi bili vsi katoličani prijatelji šolstva in šolskega napredka. G. župnik Treiber predlaga, naj bi se odstavek pri točki, ki zadeva družbo sv. Cirila in Metoda, izpopolnil v tem smislu, da se katoliški Slovenci pozivljajo, naj kar najbolj mogoče to zlasti za Koroško prekorigno družbo podpirajo. Učitelj g. Julij Slapšak meni, naj bi se redovne šole ne hvalile preveč, ker s tem pade senca na druge šole, ki tudi dobro delujejo. G. monsignor prof. T. Zupan odločno zagovarja resolucijo, češ, da je v njej govor samo o zasebnih šolah in se torej druge šole s tem ne kritikujejo. Ko temu pritrdi še poročevalec dr. Gruden, se resolucija o redovnih šolah pusti neizpremenjena. K zadnji točki resolucij se oglasi zopet župnik Treiber in pojasnjuje neznosne šolske razmere na Koroškem.

Učitelj g. Vogelnic predlaga, naj bi se k besedam „vsem redovnikom in redovnicam, ki delujejo za krščansko vzgojo slovenske mladine“, pristavilo: „pa tudi vsem učiteljem in učiteljicam, ki se trudijo za isti namen“. Predlog, katerega podpira tudi g. dr. Pavlica, obvelja. Vse resolucije so bile z omenjenimi izpremembami vred soglasno vsprejete. — Predsednik kanonik Karlin zahvali zborovalce za njih sodelovanje in ob 12. uri prekine zborovanje.

b) Poročilo o srednjih šolah.

Predsedstvo prevzame c. kr. učitelj Vogelnic in dá besedo poročevalcu kanoniku dr. Karlinu.

Poročevalec kanonik dr. Karlin najprej povdarja, da resolucije, katere priporoča II. katoliški shod glede na srednje šole, niso bistveno različne od onih, katere so se sprejele na prvem. To je znamenje, da se doslej še niso zvršile, znamenje polževega pota, po katerem lezemo katoličani v Avstriji

ozir srednjih šol. Da pa ne pridemo naprej, je vzrok ta, da se vedno gibljemo v nekih nedoslednostih. Državni zakon povdarja versko-nravno vzgojo. Ali če se prigodi, da profesor v svoji stroki semtertja napravi *passus extra viam*, ki se kratko malo ne skladajo z verskim naziranjem katoličanov in ga stariši ovadijo šolskemu oblastvu, izgovarjal se bode dotičnik s § 17 drž. osn. zakona: *Die Wissenschaft und ihre Lehre ist frei*. Pogosto res ni, da bi se zamerilo temu ali pa onemu učitelju, da se — recimo nehoté — zadirá ob versko naziranje svojih učencev. On pač pripoveduje to, kar se je učil — ali boljše rečeno, kar so mu na vseučilišču vtrobili, kar pa je verskega kdaj živelo v njegovi glavi in srcu, je utonilo v valovih velikomestnega življenja. Kaj nam hasne torej, če organizacijski načrt še tako lepo govori, da se pričakuje zlasti od mladih učiteljev, „da se dvignejo do popolne zavesti svojega zvanja kot versko-nravni vzgojevatelji mladine, da zagotové pouku vzgojno moč ne le gledé na um, ampak tudi na voljo, krepost in značaj“. Dejanske razmere prav pogosto temu pravilu neusmiljeno v obraz bijejo. Posamnih slučajev ne gre naštevati, ker katoliški shod ne prevzema uloge ovaduštva. Kaj pomaga, če organizacijski načrt na drugem mestu povdarja: „Če naj spada pouk k celoti vzgoje, se morajo obračati vsi učni predmeti na verske in npravne ideje kot skupno svoje središče.“ Dalje: „Učenec mora biti toliko boljši in pobožnejši, kolikor več se uči.“ To se tako lepo glasi na papirju, da bi lepše noben katehet ne mogel napisati. A premislimo le površno dejanske razmere. Izjave abiturijentov, visokošolcev po prvem letu akademičnih študij so tako žalostne, da bi jih najraje popolnoma prezrl. Ako bi se našli taki obžalovanja vredni zgledi samo mej posamniki, razlagali bi si laglje ta mladostni verski nihilizem. Toda najgorje je to, da se v posamnih letnikih najde prevesna večina, ki po dokončanih gimnazijskih študijah vrže od sebe kot neko neprijetno spono vse verske vaje in vsako pokorščino cerkveni oblasti. Ne bom trdil, da se mladina kvári le v šoli, mnogo se pridí zunaj nje po slabih spisih, družbah, po stanovanjih. Tudi proti temu zlu se obračajo naše resolucije. A vendar moramo odločno na katoliškem shodu poudarjati, da srednja šola ne uči le, ampak tudi vzgajaj in sicer naj v prvi vrsti s poukom vzgaja. Katoliški stariši morajo imeti neko veljavno zagotovilo, neko postavno garancijo za versko-nravno vzgojo svojih otrok. Na to meri prva resolucija. Pri tem odstavku je odsek izrazil le zahtevo katoliških starišev, katerih prva skrb mora biti, da se njih otroci v srednjih šolah ne odtujé verskemu mišljenju in življenju, katerega so se doma navzeli. Tudi resolucija ne predpisuje šolski oblasti kakega posebnega načina, po katerem bi se ta zahteva dosegla, vse to prepuščamo poklicanim faktorjem, ki bodo znali ob dani priliki najti primernih potov, da se ta resolucija tudi resnično izvrši. Le to naj še pristavim, da se naša zahteva čudovito vjema z izjavo avstrijskih škofov, katero so oddali 12. sušca 1890 šolskemu odseku gosposke zbornice. Tiče se sicer ljudske šole, a ima veljavo tudi za srednje šole. Je-li kaj razlike glede vzgoje med srednjo in ljudsko šolo? Je-li prvošolec in tretje- in petošolec že vzgojen? Glede vzgoje se moramo torej povsodi držati istih nazorov. In kaj zahtevajo škofje? Četrta točka se glasi:

„Ves pouk, vsi učni načrti, vsa učna sredstva naj se uravnajo tako, da se na njih ne bodo kar nič izpodtikali katoliški otroci, ampak da bode vse v enotnem razmerju s katoliškim značajem šole.“ Tako smo spravili našo zahtevo glede srednjih šol v soglasje z zahtevo, katero stavljajo avstrijski škofje glede vzgoje v ljudski šoli, in s tem smo kot katoličani pravo zadeli.

V nedogledni bodočnosti utegnemo kdaj dočakati, da nam državna šolska oblast vsaj deloma ustreže. Ali med tem treba delati in zaupati na požrtvovalnost našega naroda. Ljubljanski vladika je sprožil misel katoliških zavodov, katero treba z vsemi silami podpirati, kajti upati je, da si s tem vzgojimo lep broj posvetne inteligence, katera bo verskonravno vzgojena stala v javnem življenju neustrašena na braniku za naše narodne svetlinje. Prav tako delajo tudi izza dalje časa katoliki drugih dežel v Avstriji. Povsodi so si že zasnovali srednje šole s pravico javnosti, na katerih poučujejo duhovniki ali redovniki. Le v slovenskih deželah še nimamo takih šol. Zato treba napravo katoliških zavodov z vso silo podpirati. Resolucija sicer izraža željo, naj bi verniki ljubljanske škofije podpirali z vsemi silami škofove zavode, a s tem se ni hotelo izključiti Slovencev v drugih pokrajinah, marveč kranjski Slovenci pridejo najprej v poštev zato, ker se bodo zidali zavodi v sredini slovenskih dežela in bode v prvi vrsti imela ljubljanska škofija od njih korist, dasi se bodo sprejemali gojenci tudi iz drugih slovenskih pokrajin. Priporoča pa se sploh vsem vernikom, naj podpirajo deška semenišča, da se ustanové, kjer jih še ni, da se razširijo, kjer je število gojencev še premajhno. S tem delujemo prav v smislu cerkve, ki že v tridentskem zboru naroča, naj škofje ustanovljajo deška semenišča. Z ustanovitvijo škofovih zavodov se bo omogočilo marsikakemu nadepolnemu revnemu mladeniču, da se bode izšolal in dospel do višje omike. In kako mali naš narod inteligence potrebuje! Pa tudi od profesorjev se pričakuje, da bodo po dovršenih teoloških in filozofičnih študijah ob dani priliki znali pokazati nasproti novodobni psevdovédi, kako lepo soglašata vera in vednost. In ta moment bode za razvoj apologetike v Slovencih velevažnega pomena.

Tretja resolucija se bavi z duhovnimi vajami in Marijinimi družbami ali kongregacijami za dijake. Poročevalec ocenja velikanski pomen njihov za razvoj verskega mišljenja in življenja in naznanja, kako se sklada v tem pogledu državna šolska oblast z željo katoličanov.

Naposled se povdarja v resoluciji tudi potreba, da šolske oblasti in vsak mladino ljub gledajo, kaj in kako se godi dijakom po stanovanjih. Lansko leto se je sestavila komisija, obstoječa iz mestnega fizika in dveh članov učiteljskega osebja, ki je pregledavala dijaška stanovanja. V zdravstvenem in moralnem oziru se dá na tak način mnogo koristnega doseči za dijake. Le želeli je, da bi dotična zapoved ne ostala le na papirju, ampak da bi učiteljstvo strogo postopalo, ko zapazi kaj nedostatnega. To pa je naloga tudi vsem mladino ljubom, zakaj kar se doseže dobrega ali odvrne zlega pri mladini, bode obrodilo prej ali slej stoternega sadu. Poročevalec predlaga, naj se prične o predloženih resolucijah podrobni razgovor.

V splošnem razgovoru o resolucijah se prijavi k besedi č. g. I. Zorè, ki na besede poročevalčeve opomni, da ni opaziti nedoslednosti le mej organizacijskim načrtom in slabimi uspehi na srednjih šolah, ampak tudi mej posameznimi členi šolskega zakona, ter pojasnjuje svojo izjavo z nekaterimi zgledi.

Nadalje stavi g. stud. phil. J a r c predlog, naj se sprejme mej resolucije tudi še ta-le:

Ker sta narodna in verska vzgoja v tesni zvezi, ponavlja drugi slovenski katol. shod mnogokratno zahtevo, da dobimo slovenske gimnazije po vsem slovenskem ozemlju.

Poročevalec ni za to, da bi se sprejel predlog, ker so naši poslanci že davno sprejeli obljubo od ministra Thuna, da se ima skoro ugoditi njih želji v tej zadevi. Ali stvar ima neko drugo zapreko. Naši šolniki niti sami niso edini v tem, bi li bilo umestno posloveniti vse predmete višje gimnazije ali samo nekatere. Dokler torej mi ne bomo edini v tem, kaj hočemo, ni upanja, da bi mogli kaj doseči. Nadalje se nam vedno očita: knjig nimate. Poskrbimo torej najprej, da se spišejo knjige, potem bodo vse uredili naši poslanci. Sedaj pa bi se reklo streljati v zrak, ako bi kdo zahteval od vlade to, za kar od naše strani ni pogojev.

Predlog pa se sprejme in uvrsti mej resolucije na drugo mesto.

Vse druge resolucije se sprejmó brez izpremembe v drugem in tretjem branju.

c) O resolucijah glede v i s o k i h š o l poroča prof. dr. L e s a r nekako tako-le:

1. Na prvem slovenskem katoliškem shodu se je sprejela dobro utemeljena resolucija, naj Slovenci podpirajo društvo za ustanovitev svobodnega katoliškega vseučilišča v Solnemgradu. Tako resolucijo je pripravljavni odbor za sedanji shod izpustil samo zato, ker so se v zadnjih letih vsi sloji slovenskega naroda po vseh slovenskih pokrajinah iznova začeli krepko gibati za vseučilišče v Ljubljani. Povod temu gibanju je zlasti dal deželni zbor kranjski, ki je leta 1898. v seji dne 28. februarja naredil znane važne sklepe zastran ustanovitve vseučilišča v Ljubljani. Tako je dal deželni zbor vsem slojem slovenskega naroda pogum, da so se iznova začeli krepko gibati za ta svoj pol stoletja živi kulturni ideal. Poseben odbor korporacij: društva „Pravnik“, „Slovenske Matice“ in profesorjev ljubljanskega bogoslovnega zavoda je sestavil obširno spomenico ter jo po deputaciji izročil dne 14. oktobra 1898 gospodoma ministerskemu predsedniku in naučnemu ministru in dne 15. oktobra obema zbornicama državnega zbora.

Ker se gre za ustanovitev državnega vseučilišča, se je pripravljavnemu odboru zdelo potrebno, v resolucijo vstaviti pogoj, da mora nameravano slovensko vseučilišče ustrezati tudi v verskem obziru zahtevam slovenskega naroda. Resolucija, katero Vam priporoča pripravljavni odbor, vse to izraža.

2. Prvi slovenski katoliški shod je priporočal, naj se ustanovita za slovenske visokošolce na Dunaju in v Gradcu posebni katoliški dijaški društvi. Ta želja prvega slovenskega katoliškega shoda se je malo da ne do

cela izpolnila. Že šest let imajo naši dunajski vseučiliščniki katoliško dijaško društvo „Danico“, ki sije od leta do leta svetleje. Sedaj je združenih v „Danici“ 23 vrlih slovenskih mladeničev. Prihodnje leto se ji pridruži, kakor se čuje, lepo število novih slovenskih dunajskih akademikov.

Svetlobo svojo kaže „Danica“ po posebnem listu, ki nosi značilno ime „Zora“. Kakor se blišči „Danica“ od leta do leta močnejše, tako je tudi njena „Zora“ krasnejša od leta do leta. „Zora“ kaže, da je v „Danici“ združenih mnogo lepih, delavnih, vztrajnih moči. Zato naj vsi slovenski katoliški izobraženci „Danico“ in njeno glasilo „Zoro“ po moči podpirajo.

V Gradcu slovenski katoliški akademiki sicer še nimajo lastnega društva, pač pa so si v slovenskem krščansko-socijalnem društvu „Naprej“ zasnovali poseben klub, ki jim za sedaj nadomešča društvo. Naj si kmalu ustanove tudi društvo.

3. Priporočana resolucija je sama po sebi umljiva. Želeti je le, da bi ogrela vse in odprla roke častitih zborovalcev.

V splošnem razgovoru o resolucijah se ne oglasi nihče k besedi. V posebnem razgovoru se k točki drugi oglasi za besedo stud. phil. J a r c, ki predlaga, naj se drugi del, ki priporoča, naj se osnuje dunajski „Danici“ podobno društvo tudi za slovenske visokošolce v Gradcu — popolnoma izpusti. Povdarja namreč, da je več krščansko-mislečih dijakov na vseučilišču v Gradcu, ki delujejo v krščanskem smislu pri slovenskih delavcih, ki so si ustanovili posebno društvo „Naprej“. Za ustanovitev novega akademičnega društva po zgledu dunajske „Danice“ pa smatrajo, da zdaj ni primeren čas.

Stud. iur. L a v r e n č i č pledira za tako društvo, kajti s tem bi tudi dunajski krščansko-misleči dijaki dobili novega poguma in vseučiliščniki itak potrebujejo zase nekega ognjišča, pri katerem se ogrevajo za vse dobro in pravo. Ako so doslej delali graški akademiki v prilog delavcem, to nikakor ne izključuje, da se ne bi ustanovilo novo akademično društvo.

Po razgovoru, katerega se je udeležilo še več navzočnikov, umakne stud. phil. J a r c svoj predlog.

Prof. dr. S v e t i n a pa stavi predlog, naj se 2. točka resolucij za visoke šole glasi tako-le:

Drugi slov. katol. shod jemlje z zadovoljstvom na znanje, da se je ustanovilo na Dunaju slovensko katol. dijaško društvo „Danica“; istotako z veseljem pozdravlja dosedanje delovanje graških akademikov v prospah krščanskega napredka in priporoča, naj se osnuje dunajski „Danici“ podobno društvo tudi za slovenske visokošolce v Gradcu.

Predlog se sprejme.

Zadnja resolucija se sprejme brez ugovora in izpremembe.

Za poročevalca šolskega odseka na sklepajočem zborovanju se soglasno izvoli g. c. kr. učitelj V o g e l n i k. Namestnik pa mu bodi č. gospod dr. G r u d e n.

Predsednik k sklepu zahvali vse udeležence, zlasti gdč. učiteljice, ki so se v tolikem številu in tako marljivo udeleževale naših razprav, in ob 1/2 4. uri popoldne zaključijo zborovanje šolskega odseka.

Resolucije šolskega odseka.

a) Ljudske šole in učiteljišča.

1. V zmislu svetega očeta Leona XIII. in v edinstvu s svojimi višjimi pastirji — avstrijskimi škofi — obnavlja drugi slovenski katoliški shod zahteve vseh katoličanov po katoliških javnih šolah in katoliških učiteljiščih, v zavesti, da sedaj veljavni ljudskošolski zakon ne daje zadostnega poročstva za krščansko vzgojo mladine.

2. Ker je malo upanja, da bi državni zbor v bližnji bodočnosti ugodil pravicam svete Cerkve in želi katoliškega ljudstva, naj deželni zbori po slovenskih kronovinah šolske postave v tem zmislu prenaredé, kolikor je to mogoče v področju njih avtonomije, kar zahtevaj slovensko ljudstvo pri izberi in volitvi deželnih poslancev.

3. Dokler se ne izvedejo zakonitim potom opravičene zahteve gledé na šolo in vzgojo, snujejo naj se zasebne katoliške ljudske šole, zlasti redovne. Vsem redovnikom in redovnicam, pa tudi vsem svetnim učiteljem in učiteljicam, ki delujejo za krščansko vzgojo slovenske mladine, posebno šolski družbi svetega Cirila in Metoda, katero naj vsi katoliški Slovenci podpirajo, izreka katoliški shod svoje priznanje in zahvalo. H krati drugi slovenski katol. shod priporoča salezijansko zavetišče za zanemarjeno mladino v Ljubljani.

4. Drugi slovenski katoliški shod toplo priporoča snovanje katoliških učiteljišč po slovenskih deželah. Zato pohvalno omenja obeh zasebnih učiteljišč: pri čč. šolskih sestrah v Mariboru in čč. gg. uršulinkah v Ljubljani, ki se trudijo vzgajati v pravem verskem duhu bodoče učiteljice. Za pripravnike pa naj se prej ko prej uravna primeren konvikt, kakršnega namerja graditi društvo „Pripravniki dom“ v Ljubljani.

5. Protiversko gibanje, ki se je zaneslo tudi med slovensko učiteljstvo, drugi slovenski katoliški shod najostreje obsoja. Opozarja na to nevarno gibanje, naj se že imenuje socialno-demokratsko (jungovsko) ali liberalno, zlasti zato, ker popolnoma nasprotuje celó sedaj veljavnim šolskim zakonom, ki govoré o versko-nravni vzgoji otrok. Z veseljem pa pozdravlja začetek krščanske organizacije med učiteljstvom in delovanje katoliškega šolskega lista „Slovenski učitelj“.

6. Drugi slovenski katoliški shod ponavlja zahtevo, naj postavi višja šolska uprava ljudsko šolo in učiteljske pripravnice na edino pravo pedagoškodidaktičko podlago maternega jezika, kakor to zahtevajo državni osnovni in šolski zakoni. Zato mora biti učni jezik na vseh šolah, Slovincem namenjenih, slovenski. Ker se to doslej še ni zvršilo, zahteva katoliški shod, da se odstranijo nepostavne razmere, ki vladajo zlasti pri šolstvu na Koroškem, pa tudi na Štajerskem in Primorskem. Katoliški shod dalje zahteva, naj šolske oblasti po vseh deželah, kjer bivajo Slovenci, skrbé tudi za slovenske manjšine tako, da se povsod, kjer

se nahaja postavno število otrok, osnujejo javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Ako pa število slovenskih otrok ne dosega postavnega števila za ustanovitev slovenske šole in jih je najmanj deset, naj se ločijo otroci v skupni šoli po maternem jeziku v skupine ali oddelke. Učitelj na takih šolah mora biti večš obeh učnih jezikov. Pouk v krščanskem nauku naj se vrši pri vsakem številu otrok v maternem jeziku. *(Poročevalec dr. Jož. Gruden.)*

b) Srednje šole.

Drugi slovenski katoliški shod zahteva iznova:

1. Da se državne srednje šole, gimnazije in realke tako preustrojé, da se ne bode v njih ne le nič poučevalo, kar bi nasprotovalo verskemu prepričanju katoličanov, marveč da bodeta vsa vzgoja in ves pouk dejanski pospeševala katoliško versko mišljenje in življenje naše mladine.

2. Ker ste narodna in verska vzgoja v tesni zvezi, ponavlja drugi slovenski katoliški shod že mnogokratno zahtevo, da dobimo slovenske gimnazije po vsem slovenskem ozemlju.

3. Drugi slovenski katoliški shod priporoča vernikom vseh slovenskih škofij, da z vsemi močmi podpirajo deška semenišča; zlasti pozdravlja z velikim veseljem namero presvetlega gospoda knezoškofa ljubljanskega, da se osnujeta škofovska odgojilna zavoda s svobodno katoliško gimnazijo, ter izreka željo, da to škofovo namero podpirajo z vsemi silami vsi verniki ljubljanske škofije.

4. Z zadovoljstvom jemlje shod na znanje, da so se vsled ministerske odredbe z dné 12. junija 1899. za mladino državnih srednjih šol zopet omogočile duhovne vaje, in pozivlja poklicane kroge, da preskrbé mladini vsako leto primerne duhovne vaje in da ji dovolijo zbirati se v Marijine družbe ali kongregacije.

5. Vsem mladinoljubom, zlasti šolskim oblastim se toplo priporoča, naj skrbno pazijo na vedenje dijakov zunaj šole, zlasti na dijaška stanovanja, da se bodo dijaki tudi doma versko-nravno vzgajali.

(Poročevalec kan. dr. Andr. Karlin.)

c) Visoke šole.

1. V nadi, da bode nameravano vseučilišče v Ljubljani tudi v verskem obziru ustrezalo zahtevam slovenskega naroda, se pridružuje drugi slovenski katoliški shod zadevnim sklepom deželnega zbora vojvodine Kranjske, storjenim v seji dné 28. februarja 1898. in prošnji dotičnega odbora izročeni dné 14. oktobra 1898. gospodoma ministerskemu predsedniku in naučnemu ministru in dné 15. oktobra 1898. tudi obema zbornicama državnega zbora.

2. Drugi slovenski katoliški shod jemlje z zadovoljstvom na znanje, da se je ustanovilo na Dunaju slovensko katoliško dijaško društvo „Danica“, istotako z veseljem pozdravlja dosedanje delovanje graških akademikov v prosep krščanskega napredka in priporoča, naj se osnuje podobno društvo tudi za slovenske visokošolce v Gradcu.

3. Skrbi se naj za nravno in gmotno podporo slovenskim krščanskomislečim visokošolcem in njih društvom.

(Poročevalec dr. Jož. Lesar.)

Pravila „Slomškove zveze.“¹⁾

I. Namen.

§ 1. „Slomškova zveza“ je društvo slovenskih učiteljev in učiteljic, katehetov, obrtniških in srednješolskih učiteljev in profesorjev in profesorjev drugih javnih zavodov, vzgojiteljev in prijateljev šole, kateri hočejo podpirati npravoverske, pedagoške in patrijotiške smotre šole temeljem katoliških načel ter zastopati materijelne stanovske interese učiteljstva. Politični smotri so izključeni.

II. Sredstva.

- § 2. V dosego društvenega namena
- društvo prireja društvene občne zборе in shode s primernim predavanjem, posvetovanjem in sklepanjem,
  - osnuje podružnice po potrebi,
  - podpira list „Slovenski učitelj“, glasilo krščansko mislečih učiteljev in vzgojiteljev,
  - stopi v zvezo z učiteljskimi društvi v drugih pokrajinah, ki so osnovana na enaki podlagi in z enakimi načeli,
  - osnuje in vzdržuje lastno knjižnico.
- § 3. Stroški se pokrivajo:
- s članarino,
  - z dobičkom literarnih podjetij,
  - z darovi i. t. d.

III. Sedež društva.

§ 4. Sedež društva je bivališče vsakokratnega načelnika.

IV. Člani.

- § 5. Člani društva so:
- redni,
  - častni,
  - podporni in
  - ustanoviteljji.

§ 6. Redni člani morejo biti: na javnih in zasebnih ljudskih in meščanskih šolah stalno ali začasno nameščeni učitelji, učiteljice in kateheti, c. kr. deželni in okrajni šolski nadzorniki, profesorji in učitelji obrtnih in srednjih in tem enakih šol in drugih učilišč, učiteljice ročnih del, upokojeni učitelji in učiteljice, naposled oni vzgojiteljji, ki se pečajo z vzgojo kot življenjskim smotrom.

§ 7. Častnim članom smé imenovati občni zbor na predlog odbora take osebe, ki so si za šolstvo sploh ali pa za društvo pridobile posebnih zaslug.

§ 8. Podporni člani so one osebe, ki se ne morejo prištevati onim v § 6 imenovanim, a vendar plačujejo v društvene namene letno najmanj 1 Krono.

§ 9. Ustanovitelj je ona oseba, ki je podarila društvu najmanj 50 K. Imena ustanoviteljev se napišejo v društveno častno knjigo.

V. Članarina.

§ 10. Članarina za redne člane znaša dve Kroni na leto, za naročnike „Slovenskega učitelja“ 1 Krono.

§ 11. Članarina rednih članov in doneski podpornih članov se vplačujejo redno v mesecu septembru.

VI. Sprejem članov.

§ 12. Odbor (oziroma pripravljalni odbor) brez priziva sprejema in odklanja člane. Redni in podporni člani ter ustanoviteljji dobé od načelnika in tajnika podpisano legitimacijo in postanejo s sprejemom te legitimacije člani.

VII. Izstop iz društva.

- § 13. Iz društva izstopi:
- kdor to pismeno naznani odboru,
  - kdor navzlic opominu od strani blagajnika ne vplača do konca decembra svojega letnega doneska,
  - kogar odbor izključi.

¹⁾ Ta pravila so se vladi predložila v potrjenje.

§ 14. Vse tiste, ki ne vplačajo v mesecu septembru svojih letnih doneskov, opomni blagajnik pismeno v mesecu oktobru na njih dolžnost nasproti društvu. Kdor vkljub opominu ne vplača do konca decembra, smatra se izstopivšim.

§ 15. Odbor smé z dvetretinsko večino vseh odbornikov izključiti člana iz društva.

§ 16. Uže vplačanih prispevkov društvo ne vrača. Z izstopom, oziroma izključenjem ugasne vsaka pravica do društva ali njegovega premoženja. Vsak član obveže se ob pristopu, da bo pri izstopu ali izključenju takoj izročil legitimacijo v roke načelnika.

VIII. Pravice članov.

§ 17. Pravice rednih članov so :

- a) prisostovati društvenim zborom in shodom, tam ukrepati, predlagati in sklepati, predavati, voliti, izvoljen biti ter upeljevati goste, katerih imena pa se morajo preje naznaniti načelniku ali tajniku.
- b) izposojevati si knjige iz društvene knjižnice,
- c) deležnim biti podpor, katere podaje društvo. (§§ 39, 40, 41, 42, 43.)

§ 18. Častni in podporni člani ter ustanovitelji smejo se udeleževati vseh društvenih zborov in shodov, a imajo le posvetovalen glas. Z dovoljenjem odborovim smejo tudi predavati.

IX. Dolžnosti članov.

§ 19. Dolžnost vseh članov je po zmožnosti pospeševati društvene namene in tekom dveh mesecev po sprejemu legitimacije oziroma v začetku društvenega leta (to je v septembru) izročiti ali doposlati v roke odbora določeni letni donesek.

X. Vodstvo društva.

§ 20. Društvo vodita društveni odbor in občni zbor.

XI. Društveni odbor.

§ 21. Društveni odbor sestoji iz načelnika in njegovega namestnika, tajnika in njegovega namestnika, blagajnika in njegovega namestnika, knjižničarja in njegovega namestnika ter štirih odbornikov. V odboru mora biti šest svetnih učiteljev, tri svetne učiteljice in trije katehetje (oziroma duhovni profesorji.)

§ 22. Društveni ožji odbor voli občni zbor z večino veljavnih glasov. Funkcionarje voli odbor sam.

§ 23. Funkcijska doba traja tri leta in se odstopivši odborniki lahko zopet izvolijo.

§ 24. Ako odstopi kak odbornik pred pretekom triletné dobe, izvoli se nov odbornik pri prvem temu odstopu sledečem občnem zboru.

§ 25. Načelnik ali v njegovi odsotnosti njegov namestnik zastopa društvo na zunaj, vodi odborove seje, občne zборе ter društvene shode ter smé pregledati vsikdar društvene knjige, račune in blagajno; tudi izvaja odborove in zborove sklepe. Društveni spisi in izkazi morajo biti podpisani od predsednika (oziroma njegovega namestnika) in enega izmed odbornikov.

Tajnik skrbi za literarne zadeve društva v pedagogiško - didaktičnem oziru, sestavlja zapisnike ter vodi društveno korespondenco.

Blagajnik vodi blagajnične knjige in oskrbuje blagajno. Knjižničar oskrbuje knjižnico ter izposojuje knjige rednim članom.

Tajnik, blagajnik in knjižničar poročajo občnemu zboru: o delovanju društva (tajnik), o njega denarnem stanju (blagajnik) in o stanju knjižnice (knjižničar).

§ 26. Vse društvene oglase in za javnost namenjene spise podpisujeta načelnik in tajnik oziroma njih namestnika, račune in druge spise v denarnih zadevah tudi blagajnik oziroma njega namestnik.

Vsi društveni oglasi se priobčijo v „Slovenskem učitelju“.

§ 27. Odbor

- a) sprejema in izključuje člane ter predlaga občnemu zboru imenovanje častnih članov,
- b) pripravlja snovanje podružnic,
- c) vzdržuje dotiko s podružnicami in učiteljskimi društvi, s katerimi je društvo v zvezi,
- č) pripravlja občni zbor, ga razpisuje ter mu določa čas, kraj in dnevni red,
- d) prireja društvene shode,
- e) oddaja podpore iz podpornega zaklada,
- f) oskrbuje vse one društvene zadeve, katere niso izrecno pridržane občnemu zboru.

§ 28. V posebno nujnih slučajih rešuje odbor tudi v delokrog občnega zbora spadajoče zadeve; mora pa rešitev predložiti prihodnjemu občnemu zboru v odobrenje.

§ 29. Odborove seje se vršé redno vsako četrtertje. Ako zahtevajo trije odborniki, mora načelnik oziroma njegov namestnik sklicati izvanredno sejo.

§ 30. Odbor je sklepčen, ako je navzočih vsaj pet odbornikov z načelnikom ali njega namestnikom vred. Sklepa se z večino glasov. Pri enakem številu glasov odloča glas načelnikov.

(Konec prih.)

D o p i s i.

Iz Dobrove. (Občni zbor vdovskega društva.) Dne 20. sept. vršil se je občni zbor „Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“ ter oni „Narodne šole“ v II. mestni deški šoli na Cojzovi cesti v Ljubljani. Zjutraj ob 8. uri bila je tiha sv. maša v farni cerkvi pri sv. Jakobu. Ob 9. uri potem pričelo je zborovati „Vdovsko društvo“, katerega se je vdeležilo izmed 111 udov le 28 članov.

Ogovor g. načelnika Jurija Režeka bil je stvaren in zanimiv. Spominjal se je v njem pred vsem za društvo prezaslužnega pokojnega prošta dr. Jarca, brez katerega neumornega in požrtvovalnega prizadevanja bi danes to prekoricno društvo ne bilo na tako ugodnem gmotnem stališču, kot je danes vsled njegovih zaslug.

Spominjal se je dalje tudi v tem letu umrlih članov društva, gg. nadučiteljev: Poženela, Jeršeta in Kogejca. V znak spoštovanja in sožalja stali so navzoči med

tem govorom ter so ob sklepu zaklicali vsem skupaj: „Blag jim spomin; počivajajo naj v miru!“

Dalje se je spominjal imenitnega dogodka v zgodovini naše presvitle Habsburške vladarske hiše, namreč 70letnice Njegovega veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. Povdarjal je njegovo očetovsko skrb za povzdigo šolstva. Tudi ta govor, ob čegar koncu se je presvitlemu cesarju zaklicalo trikratni navdušeni „slava!“ so poslušali navzoči stojé. G. predsednik je v svojem govoru omenil, da se učiteljstvo za to prekoricno društvo premalo zanima, kar je graje vredno in kaže nebrižnost in veliko malomarnost za zapuščene svojce.

Zapisnikarjema nasvetovana in soglasno potrjena bila sta gospoda Črnagoj in Armič.

Nato poroča g. tajnik Kecelj, da je bilo zborovanje lansko leto radi prepiche vdeležbe nesklepčno, in da je vsled tega vodil društvo stari odbor skozi celo leto;

letos je pa sklepčno ob vsaki vdeležbi po pravilih društva. Pové dalje, da sta med letom društvu pristopila cela dva nova člana, a izstopili trije. Dve vdovi, ki sta bili podpirani, sta umrli, a tri društvu prirastle. Društvo je podpiralo v pretečenem letu 19 vdov in 27 sirot s pokojnino in vzgojnino.

Precej obširno in temeljito poročilo njegovo vzelo se je soglasno brez debate na znanje in se mu je izrekla zaslužena — tudi soglasna — pohvala.

Blagajnik g. Cepuder poroča nato o stanu blagajne, katere imovina ob tem času znaša 112.309 K 43 h. Društvo bode imelo podpirati — če se kaj ne spremeni — v bodočem letu 20 vdov s pokojnino in 30 sirot z vzgojnino. Poročilo njegovo bilo je tudi precej obširno in temeljito; vse podrobnosti o dohodkih in stroških za ravno minolo ter isto za bodoče upravno leto razvidne so iz položenega računa za pretečeno in iz proračuna za bodoče leto. Tudi g. blagajnik je žel za svoje uzorno delovanje in trud zaslužen pohvalo z odličnim priznanjem.

Posameznih nasvetov ni bilo drugih, nego oni gospoda Iv. Lapajne-ta, da naj bi se „Vdovsko učiteljsko društvo“ prevstrojilo v nekako zadrugo. — Ta nasvet se je soglasno zavrgel; ravno tako soglasno se je tudi sklenilo, da društvo ostane za vselej tako, kakoršno je in za kar je namenjeno.

Prošnje: Vpokojeni učitelj g. Suhadolnik, ki je z udnino vsled bolezni zaostal, se zopet sprejme v društvo. Le ob času njegove živčne bolezni izostala je bila udnina brez njegove vednosti in krivde skoz tri leta na dolgu; vsled tega bil je izbrisan iz društva. V dobro utemeljeni prošnji obrnil se je letos na občni zbor za zopetni sprejem v društvo, v katero je zopet sprejet pod pogoji, katere je sam stavil, namreč, da za ona tri leta

poravna društvu vso zaostalo udnino skupaj z obresti vred.

Neka vdova — ime se zamolči — katere mož — učitelj je umrl in jo zapustil s peterimi sirotami v največji bedi, prosila je društvo podpore. Njeni mož se je bil o svojem času sicer vpisal kot ud v društvo; a vplačal pa v društvene namene niti vinarja ni, dasiravno ga je gospod blagajnik na to opominjal skoz cela tri leta. — Njegovo ime se je izmed društvenikov izbrisalo. Ta uboga vdova ima po svojem umrlem možu — če se prav spominjam — le 27 gld., oziroma 54 K pokojnine na mesec. S to malo svotico gotovo ne more svojih petero sirotic preživljati, oblačiti in jim za stanovanje skrbeti. Da sta pri teh ubogih revah glad in njegova sestra beda vsakdanji gost, je umevno. Ko bi bil njen mož ud „vdovskega društva“, dobivala bi vdova iz društvene blagajne letnih 200 K pokojnine do svoje smrti, vsak otrok pa do izpolnjenega 18. leta po 60 K vzgojnine, — toraj do časa, ko bode prvi otrok izpolnil 18. leto starosti, vsega skupaj 500 K na leto. S tem zneskom bilo bi tem sirotam gotovo pomagano. — Iz usmiljenja se je tem ubogim revam konečno dovolilo enkrat za vselej iz doneskov za „Elizabetno ustanovo“ 100 K podpore.

Slovensko učiteljstvo, gani se! Ne bodi zaspano ob skrbi za svoje drage domače, katere ti je zaupal Bog. — Ta ravnokar navedeni nemili in usmiljenja vredni slučaj naj ti bode bodrilo, da se v bodoče v velikem številu okleneš prekornega društva v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam, da jih, ako te smrt prehiti, ne pehaš tako nebrizno — po svoji lastni krivdi v bedo in obup. „Kdor pa za svoje ne skrbi, ta je vero zatajil“, pravi sveto pismo. Ne obtežujmo si vesti za slučaj prezgodnje smrti s tako — vnemarnostjo.

Nek učitelj-vdovec je prosil tudi za kako podporo; ker je pa od društva do sedaj dobil že trikrat podpore, se zavrne njegova prošnja.

Nov odbor društvu je sledeči: g. Jurij Režek, predsednik; Josip Cepuder, blagajnik; Alojzij Kecelj, tajnik; odborniki pa gg Jakob Dimnik, Jakob Furlan, Janko Žirovnik, Anton Javoršek, Luka Jelenc in Avgust Kleč.

Pregledovalci računov so: gg. Josin, Šifrer in Bahovec.

Gosp. predsednik Režek se zahvali navzočim za mirno in stvarno razpravljanje ob zborovanji; v imenu novega odbora za naklonjeno zaupanje ter izraža iskreno željo, da bi se učiteljstvo skoraj pričelo bolj brigati za prekristno društvo sebi v čast, svojcem pa v korist ter naj bi prav mnogoštevilno pristopalo k društvu in letne doneske redno pošiljalo v društveno blagajno, da bi se tako zmanjšalo sitno pisarsko delo za — brezpotrebne opomine

S trikratnim navdušenim „Slava“ se je zbor krog pol 11. ure zaključil.

M. Rant.

Iz Radoljice. (Uradna konferenca učiteljstva radoljiškega okraja) se je vršila dne 17. septembra v prijetnih Poljčah. Gospod nadzornik Andrej Žumer otvori konferenco ob pol 11. uri, spominja se najvišjega zaščitnika šolstva, presvetlega cesarja, kateremu zakličejo navzoči trikratni „Slava“ in zapojó prvo kitico cesarske pesmi. Zapisnikarja sta bila učiteljica Fatur in g. učitelj Slapšak.

V svojem poročilu se g. nadzornik jako pohvalno izrazi o vspehih na šolskem polju in z veseljem omenja slogu, ki vlada med duhovščino in učiteljstvom našega okraja.

Nato je sledilo poročilo g. učiteljice M. Rasinger iz Radoljice: „Katera tvarina

in v kakem obsegu naj se obdeluje pri pouku v ženskih ročnih delih z ozirom na domače potrebe v okraju.“

Z zanimanjem smo poslušali vrlo poročevalko, ki je izvrstno rešila svojo nalogo.

V knjižnični in v stalni odbor so bili soglasno izvoljeni prejšnji udje.

Kot zastopnika učiteljstva v okrajnem šolskem svetu za óletno dobo sta bila izvoljena gg. nadučitelja: And. Grčar iz Radoljice in Val. Zavrl iz Begunj.

Pri obedu napije g. učitelj Pianeki g. nadzorniku, zahvaljujoč se mu na njegovi prizanesljivosti in ljubeznivosti, ter izrazi željo, naj ostane še dolgo let svetovalec in prijatelj učiteljstvu radoljiškega okraja, katero se bo smatralo srečnim, ako bo moglo tudi v bodoče delovati pod njegovim blagohotnim nadzorstvom.

Da je g. nadzornik res zelo priljubljen, je pričalo dolgotrajno ploskanje, ki je sledilo napitnici.

Naš mešani zbor pa je zapel več domačih pesmi.

A.

Iz ribniškega okraja. (Uradna učiteljska konferencija slovenskih in utrakvističnih šol kočevskega okraja) je bila dne 5. septembra v Ribnici.

Ob otvoritvi spomni predsednik konferencije g. nadzornik Jeršinovic cesarjeve sedemdesetletnice povdarjajoč, da se je pod njegovo modro vlado storilo največ za napredek šole in učiteljskega stanu ter pozove, da mu učiteljstvo zakliče trikratni „Živio“. Nato se zapoje cesarska pesem. Za predsednikovega namestnika je bil izbran nadučitelj Tomšič, za zapisnikarja pa nadučitelj Bezeg in učitelj Zupančič. Poročajoč o šolstvu je nadzornik omenjal, da je z učnimi vspehi sploh zadovoljen. Mudeč se pri posameznih predmetih je priporočal praktično stran. Gledé na dopisovanje med

uradi je naročal urno in točno odgovarjanje na uradne dopise. — Med letom ni bilo nobene disciplinarne preiskave. Kakor je bilo doslej složno učiteljstvo med seboj in s kateheti, naj bode tudi v bodoče, ker le tako more šola vsestransko napredovati. — Učitelj Štefančič je imel praktičen nastop z učenci III. razreda v nemščini po Schreiner-Bezjakovi vadnici ter je končno predlagal resolucijo, naj se po naših šolah upelje ta metoda, kar je bilo sprejeto. Gdč. Blahna je imela referat: „Kako odgojuj ponašljiva šola razumne gospodinje. Referat je zelo ugajal. Knjižnica šteje 327 spisov v 624 zvezkih. Letos je zopet več knjig podaril nadučitelj K. Simon, kakor že prejšnja leta. Knjižnični odbor je ostal stari, za pregledovalca računov pa g. Gregorčič in go-

spodična Fleš. Na predlog g. Štefančiča se je v stalni odbor volilo 5 članov in so bili izvoljeni: Tomšič, Simon, gdč. Blahna, Hribar in Cvar.

Popoldne so prišli v Ribnico nemški tovariši, da smo izvolili dva zastopnika učiteljstva v okrajni šolski svet. Ker so Nemci, ki so v večini, milostno koncedirali Slovencem zastopnika, izvolili so potem tudi nadučitelja Engelmana in nadučitelja Češarka v okrajni šolski svet. Upamo, da bosta izvajala tudi v praksi to, kar sta povdarjala, namreč „Freie Schule und freie Lehrerschaft“, da ne bosta tožnika, ampak zagovornika svojega učiteljstva. Gledé dijet naj omenim, da niso pravično odmerjene, da so bile o njih pritožbe že lani, pa tudi letos ni bilo nič bolje.

Šolske vesti.

Osebnosti. Okrajni glavar v Radovljici Oskar vitez Kaltnegger-Riedhorst je imenovan svetnikom pri deželni vladi Kranjski in poročevalcem za administrativne posle pri c. kr. deželnem šolskem svetu. — Katehetom na ljubljanskih ljudskih šolah je imenovan č. g. Janez K. Mlakar, kapelan v Postojni.

Izpremembe pri učiteljstvu na Štajerskem. Imenovani so: S Meglič, učitelj na Vranskem, nadučiteljem istotam; Ferdinand Rosenstein, učitelj na Sladki gori, nadučiteljem v Stranicah; Beno Serajnik, učitelj v Čadramu, učiteljem na ljudski šoli s slovenskim učnim jezikom v Konjicah; Jožef Poljanec, učitelj v Kapeli, učiteljem v Račah; Julijana Valentinčič, začasna učiteljica na Humu, za učiteljico istotam; Matilda Vidmajer, začasna učiteljica v Čadramu, za stalno učiteljico v Zibiki, Elija

Klemenčič učiteljica v Doberniču je stalno nameščena pri sv. Jedrti. Kot suplenta (suplentki) za dobo potrebovanja sta nastavljena Mihael Roš v Dolu, Karol Hlebec v konjiški okolici; Beti Supanek na Vranskem in Ida Mazi v Trbovljah. — Na Kranjskem. Imenovani so: g. Ivan Kremžar za nadučitelja v Št. Vidu, g. Matevž Jenko za učitelja v Dolih pri Litiji, g. Jakob Slapar pride na šolo v Krško, g. Alojzij Potočnik v Žabnico, g. Fran Borštnik v Trzič, g. Tomaž Petrovec v Polhov Gradec, g. Fran Cerar v Sostro, gdč. Ema Žerjav v Presko, gdč. Hedvika Malovrh na Ježico, gdč. Pavla Gecelj v Radeče, g. Josip Čerin za nadučitelja v Toplice pri Zagorju, g. Jernej Černe za nadučitelja v Šmartno pri Litiji, gdč. Marija Škrjanec v Zagorje, gosp. M. Markovšek v Ljubno. Gospod Leopold

Potrebin je premeščen iz Kostanjevice v Radeče. Učiteljska kandidatinja Julija Junec je nameščena v Črešnjevcu pri Črnomlju. — Na Goriškem. Nadučitelj v Devinu g. Albert Komac je imenovan vadničnim učiteljem v Gorici, g. Henrik Leban, doslej učitelj v Ozeljanu, pride za učitelja na pripravnico na Proseku; g. Križman France, doslej učitelj v Levpi, pride za družega učitelja v Rihenberg; g. Vižintin Rudolf gre iz Kronberga v Renče — a na njegovo mesto pride gosp. Rajmund Fajgelj. Na novo ustanovljeno pripravnico v Podgoro pa pride g. Justin, doslej učitelj v Šempetru. Stalno sta nameščena Ernest Širca v Podgori in Jožef Vidor v Ločniku, definitivni učitelj iz Plavi Fran Golja pride Levpo-Zavrh, Ivan Vuga iz Ribemberga pride v Cerovo, Franc Merljak iz Dornberga pride v Plave, Anton Kuntin iz Batuj pride za potovalnega učitelja v Št. Maver-Podsabotin, Maks Kuntih iz Kala v Kviško, Urh Pavlica iz Renč v Bukovico; izprašani učiteljski kandidati: Jožef Erzetič pride v Kal, Rihard Orel v Dornberg, Marija Bajc v Ribenberg, Klementina Lavrenčič v Batuje, Frančiška Copič v Ročinj in učiteljica Ana Jug iz Čepovana v Vrtojbo.

Razpisane učiteljske službe. Služba učitelja je do 20. oktobra razpisana na jednorazrednici v Turjaku, služba učiteljice pa na štirirazrednici v Trziču do 1. oktobra. — Na Štajerskem. Na petrazredni šoli na Vranskem je popolniti dve učiteljski službi. Sola je v II. plač razredu. Nadalje sta razpisani dve službi okrajnih pomožnih učiteljev za okraje okolica Celje, Vransko, Konjice, Šmarje, Gornjigrad in Laško s prejemki I. plač razreda. Prošnje je vlagati do 15. oktobra, za prvi dve službi pri krajnem, za zadnji dve pri okrajnem šolskem svetu v Celju. — Na Goriškem. 1. Mesto definitivnega nadučitelja-voditelja na dvorazrednici

v Podmelcu; 2. mesto definitivnega učitelja-voditelja na potovalni šoli Logje-Robedišče; 3. mesto definitivnega učitelja-voditelja na potovalni šoli Kamno-Volarje; 4. mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice v Podbrdu; 5. mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice na Idriji; 6. mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice na Ponikvah; 7. mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice na Livku; 8. mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice na Št. Viški gori; 9. mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice na Bukovem; 10. mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice na Vrsnem; 11. mesto definitivnega učitelja na štirirazrednici v Bovcu; 12. mesto definitivnega učitelja na podružnici na Žagi; 13. mesto definitivne učiteljice na štirirazrednici v Tolminu; 14. mesto definitivne učiteljice na trirazrednici v Cerkvnem; 15. mesto definitivne učiteljice na štirirazrednici v Kobaridu. S temi službami so združeni dohodki določeni v deželni postavi z dne 15. oktobra 1896 števil. 30. Potovalni učitelj dobi letnih 240 K potnine. Prosilci drugega okraja imajo dodati prošnji razun drugih spričeval tudi zdravniško spričevalo in jo doposlati v določeni postavi dobi 6 tednov po svoji predstojni šolski oblastniji.

Udom koroškega dežel. šolskega sveta je imenovan stolni kanonik v Celovcu č. g. dr. J. Sommer.

Gimnazija v Kranju ima letos osem razredov s 13. vspelednicami Vseh učencev ima gimnazija v Kranju 504.

Srednje šole v Ljubljani. Na drž. gimnaziji v Ljubljani je letos 630 vpisanih učencev. II. gimnazija, na kateri se je otvoril V. razred, ima letos 346 učencev, realka pa 480 učencev.

Cesarjeva 70letnica je bila med šolskimi počitnicami. Zato je naučno ministerstvo odredilo, da morajo vse šole

posledobno, najpozneje do 4. oktobra primerno praznovati cesarjev 70. rojstveni dan.

Osebnosti. Deželni šolski svet je priznal naslov „profesorja“ rednima učiteljema na cesarja Franca Jožefa gimnaziji

v Kranju gg. dr. Jakobu Žmavc in dr. Josip Tomišek. — Profesor gosp. dr. Josip Jenko je z II. državne gimnazije v Ljubljani premeščen na gimnazijo v Novem mestu.

Drobtine.

Časniški glasovi o „Slomškovi zvezi“. Lepo poročilo o našem osnovalnem shodu je na odličnem mestu objavila „Gorica“ v št. 76. z dne 22. septembra. Dopisnik — učitelj uvaja svoje poročilo z naslednjimi stavki: „Leto dnij je minulo, kar je izustil predsednik „Zaveze“ Luka Jelenec v Gorici za vse liberalno učiteljstvo sramotne besede, da ne smatra učiteljev, ki so se udeležili duhovnih vaj, svojim tovarišem. Krščansko misleče učiteljstvo si je te besede dobro zapomnilo in se po njih tudi ravnalo. Krščanski učitelji se ne silijo v vrste, v društva liberalnih učiteljev, oni hočejo svobode — svobode tudi v svojem verskem prepričanju, svobode v svojem privatnem življenju. Nikakor in nikoli si ne damo kratiti proste volje, ne damo se terorizovati od svojih nasprotnikov. Neustrašeno pojdemo za zastavo Kristusovo in za prvim slovenskim pedagogom slavnim A. M. Slomškom. Hvala nasprotnikom, da so ravno s svojim terorizmom povzročili gibanje med kršč. učiteljstvom. Prvi korak je bil storjen z ustanovitvijo lista „Slovenski učitelj“, še

mного važnejši korak pa je napravilo kršč. učiteljstvo s Slomškovo zvezo“. Nato opisuje osnovalni shod in zaključuje popis z naslednjim krepkim pozivom: „Slomškova zveza“ je ustanovljena: zdaj je treba le od vas odločnosti, krščansko misleči učitelji in učiteljice, da neustrašeno pristopate v prav obilnem številu temu prepotrebni družbi. Nabirajte pa tudi marljivo članov med svojimi prijatelji in znanci, ki naj pristopajo družbi kot podporni člani in ustanovitelji. Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi; A delo in trud nam Bog blagoslovi! — Veseli nas ta navdušenost goriških tovarišev, ker nam je porok, da se bode naša „Zveza“ tudi tam lepo razvijala. Upamo, da bomo kmalu mogli pozdraviti goriško podružnico „Slomškove zveze“.

Katol. društvo slovenskih učiteljic. Njega eminenca, naš prevzvišeni kardinal knez in nadškof dr. Jakob Missia je milostljivo prevzel pokroviteljstvo katoliškega društva slovenskih učiteljic na Primorskem.

Mirka Holzinger pl. Weidich
predsednica.

Listnica uredništva:

Veliko gradiva nam je zaostalo. Prosimo potrpljenja!

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.